

Ing. Jana Báčová, CIA

Profesní kariéra Jany Báčové je významně spojena s Českou národní bankou, kde začala pracovat v r. 1992 v tehdejší SBČS. Zkušenosti získala v útvarech dohledu nad finančním trhem, kde se zaměřovala zejména na problematiku interního auditu a vnitřních řídicích a kontrolních systémů. Poté zastávala v České národní bance několik vedoucích pozic v různých oblastech její činnosti. Od r. 2002 vedla deset let útvar interního auditu, v roce 2012 se stala ředitelkou sekce peněžní a platebního styku a v roce 2015 byla bankovní radou jmenována do pozice ředitelky sekce kancelář, kde mimo jiné byla zodpovědná i za funkce compliance, GDPR, řízení operačních rizik, etiku a podporu good governance. V současnosti je členkou výborů pro audit ve skupině ČSOB. Tyto zkušenosti jí umožnily nahlédnout problematiku kontrolních systémů a interního auditu z různých úhlů pohledu – jako regulátor, auditor, auditovaný, a nakonec i z pohledu potřeb vrcholového vedení. Problematice interního auditu se dlouhodobě věnuje též na půdě Českého institutu interních auditorů, kde se zaměřuje na standardizaci profesní praxe interních auditorů v České republice.

Kvalita interního auditu dle Standardů je a bude důležitá

Co by to bylo za kvalitu, kdyby v tomto čísle Interního auditora chyběl příspěvek, co ke kvalitě interního auditu uvádějí Mezinárodní standardy. Vyhne se ale citacím jednotlivých standardů a prováděcích směrnic a využijeme je „jen“ pro stručnou a přehlednou inventuru požadavků.

Správně nastavené požadavky na kvalitu mají být zabudovány do samotné funkce interního auditu a do všech jeho činností. K tomu musí vedoucí interního auditu vypracovat metodiku a kvalitu průběžně sledovat (slovy Standardů mít „program kvality“). Tento program by měl:

- pokrývat všechna hlediska fungování a řízení útvaru interního auditu,
- garantovat, že kvalita interního auditu je nejen zajištěna, ale i průběžně zvyšována a nástroje podporující kvalitu reagují včas na nový vývoj.

Nezbytnou součástí hodnocení kvality jsou dle Standardů:

- 1) interní hodnocení (1311), 2) externí hodnocení (1312), 3) podávání zpráv o výsledcích programu kvality (1320), 4) správné užívání prohlášení o souladu (1321) a 5) prohlášení o nesouladu (1322).

1) **Interní hodnocení** využívá dva vzájemně propojené způsoby hodnocení – průběžné a pravidelné.

Průběžné hodnocení představuje zavedení standardních pracovních postupů do každodenní činnosti interního auditu a pomáhá zjistit, zda procesy interního auditu zajišťují kvalitu u každé zakázky a splnění plánu auditu.

Pro průběžné hodnocení se využívá např. vzorová dokumentace, kontrolní seznamy, supervize, zpětná vazba od klientů auditu, benchmarky a ukazatele výkonnosti (KPI) pokrývající

- personální oblast – tj. např. počet a struktura auditorů a jejich kompetence a zkušenosti, CPE, rotace a fluktuace auditorů a
- oblast realizace zakázky – tj. např. měřítko pro sledování rozpočtu kapacit, délky trvání jednotlivých fází auditu, vyhodnocování výsledků zakázky (počty doporučení, jejich významnost, rizikovost, disciplína plnění doporučení, přijetí rizika).

Ukazatele výkonnosti jsou v současné době stručně zmíněny v prováděcí směrnici a podrobněji rozpracovány až v Manuálu pro hodnocení kvality interního auditu.

V Manuálu je mj. uvedeno pět oblastí, které by měly KPI's ve vztahu k internímu auditu pokrývat – lidské zdroje, účinnost, kvalitu, produktivitu a reporting, a najdeme v něm též příklady ukazatelů pro jednotlivé oblasti. Zmíněna je zde též dobrá praxe, za kterou je považováno stanovení a sledování minimálního počtu deseti ukazatelů tak, aby v nich každá z pěti oblastí ovlivňujících kvalitu interního auditu byla zastoupena.

„Správně nastavené požadavky na kvalitu mají být zabudovány do samotné funkce interního auditu a do všech jeho činností.“

Pravidelné hodnocení je ucelenější a využívá se pro ověření, že průběžné sledování kvality je účinné a interní audit je v souladu se Standardy, přičemž by se měl hodnotit každý jednotlivý standard. Provést takové hodnocení může zkušený zaměstnanec interního auditu (sebehodnocení) nebo někdo v rámci organizace, kdo zná Standardy a má zkušenost s procesy interního auditu.

Pravidelné hodnocení se zaměřuje zejména na:

- kvalitu auditních a poradenských prací a dohled nad nimi,
- adekvátnost metodiky a postupů interního auditu,
- způsoby, jak audit přidává hodnotu,
- plnění klíčových KPI's,
- rozsah plnění očekávání zainteresovaných subjektů (stakeholderů).

2) Externí hodnocení může být provedeno dvěma způsoby – uceleným externím hodnocením externím hodnotitelem nebo týmem nebo sebehodnocením s nezávislým externím hodnocením (validací)

Ucelené externí hodnocení zahrnuje zejména vyhodnocení:

- stupně souladu se Standardy, v některých případech i prověření plnění regulatorních a legislativních požadavků,
- účinnosti a efektivnosti interního auditu,
- míry, do jaké interní audit splňuje očekávání klientů auditu a poskytuje společnosti přidanou hodnotu.

Sebehodnocení s nezávislou validací předpokládá pečlivé a dobře zdokumentované sebehodnocení, které je pak na místě ověřeno nezávislým validátorem metodou výběru vzorku a rozhovory s vybranými klienty auditu.

Předpokladem externího hodnocení je absolutní nezávislost hodnotitele, tedy nesmí to být nikdo, kdo by byl majetkově nebo personálně propojen se společností, jejíž interní audit je právě hodnocen. Hodnocení mateřskou společností nebo vzájemné hodnocení mezi dvěma společnostmi nejsou považována za nezávislá. Pokud je hodnocení prováděno formou „peer review“ např. mezi organizacemi stejného odvětví nebo zájmu, což může být shledáno přínosným, tak musí být organizováno tak, aby bylo vyloučeno reciproční poskytnutí hodnotících služeb.

3) Podávání zpráv o výsledcích sledování („programu“) kvality nesmí chybět v žádné roční zprávě interního auditu pro vedení společnosti.

O průběžném hodnocení kvality a vyhodnocení ukazatelů výkonnosti může vedoucí interního auditu informovat každoročně. O pravidelném interním hodnocení a externím hodnocení informuje poté, co jsou tato hodnocení kvality uskutečněna.

Frekvence pravidelného hodnocení se odvíjí od zralosti interního auditu a velikosti dané společnosti, a tedy i velikosti útvaru interního auditu, od každoroční až po ověření jen v mezidobí mezi externími hodnoceními kvality či až těsně před ním (např. jako příprava na externí hodnocení). Může však probíhat i v průběhu

několikaletého období s postupným pokrýváním různých aspektů funkce interního auditu.

O externím hodnocení bude informace podávána minimálně každých 5 let, protože minimálně tuto periodicitu externího hodnocení Standardy vyžadují, nicméně nebrání ani častějšímu hodnocení, pokud je to považováno za přínosné.

„V nových Globálních standardech interního auditu bude kvalita uvedena komplexněji a konkrétněji, než doposud“

Každopádně by se na frekvenci pravidelného interního a externího hodnocení měl vedoucí interního auditu dohodnout s vedením společnosti, a podle toho pak postupovat a vedení informovat.

4) Správné užívání prohlášení o souladu – prohlášení, ať už ústní, nebo písemné, o tom, že příslušný útvar interního auditu je v souladu se Standardy, je možné používat jen v případě, když externí hodnocení kvality takový soulad potvrdí. Prohlášení je možné používat maximálně 5 let, tedy do dalšího externího ověření kvality, a pokud v tomto období probíhala též interní hodnocení kvality, tak jediné v případě, že z nich nevzešla žádná pochybnost ohledně nesouladu, která by se potvrdila.

5) Prohlášení o nesouladu musí vedoucí interního auditu udělat v případě, když dojde k závěru, že činnost interního auditu není v souladu s některým standardem a mohlo by to mít dopad na celkový rozsah působnosti nebo postupy auditu. Toto se může přihodit, když je např. narušena objektivita auditora, dojde ke konfliktu zájmů, existují nedostatečné zdroje nebo kompetence pro provedení auditní zakázky,

a interní audit tak nemůže splnit svoji základní úlohu – ověřit rizika společnosti. V těchto případech může nesoulad tedy nastat i poté, co útvar interního auditu získal pozitivní externí hodnocení kvality. Takovému případu je pak potřeba věnovat pozornost, vyhodnotit ho, a pokud může mít negativní dopad na působnost interního auditu, informovat o něm vedení a udělat kroky k nápravě nesouladu. Samozřejmě nemůže prohlášení o souladu používat takový útvar, který po pěti letech neabsolvuje další externí hodnocení. Až do dalšího externího hodnocení, které kvalitu interního auditu znovu potvrdí, není tedy možné takové prohlášení používat.

„Pro průběžné zajišťování a zvyšování kvality interního auditu jsou bezpochyby nejdůležitější průběžná a do každodenních postupů interního auditu zavedená kritéria.“

V nových Globálních standardech interního auditu bude kvalita uvedena komplexněji a konkrétněji, než doposud nebo přesněji řečeno, mnohé z toho, co bylo nyní obsaženo v prováděcích směrnicích a co je uvedeno v tomto článku, bude nově závazným požadavkem Standardů. Např. povinnost jednou ročně komunikovat výsledky hodnocení kvality s vedením, nutnost při pravidelném interním hodnocení vyhodnocovat každý standard, sebehodnocení s nezávislou validací nebude plně nahrazovat externí hodnocení a bude ho

možné místo externího hodnocení použít jen jednou za 10 let.

Pro průběžné zajišťování a zvyšování kvality interního auditu jsou bezpochyby nejdůležitější průběžná a do každodenních postupů interního auditu zavedená kritéria. Těmto ukazatelům je potřeba věnovat pozornost, dobře je nastavit a průběžně je vyhodnocovat, popř. upravit dle nové situace. Vždyť i samotný audit při své auditní činnosti považuje kontrolní prvky přímo zabudované do procesů a postupů za neúčinnější. A možná právě proto budou v nových Globálních standardech ukazatele výkonnosti povýšeny nejvíce a budou vtěleny do samostatného standardu 12.2. Pokud tedy nastavení měření výkonnosti interního auditu budeme věnovat pozornost již nyní, nejenže tím můžeme přispět ke zvýšení kvality funkce interního auditu, ale ulehčíme si pak i splnění povinností dle nových Standardů. ■

S autorkou článku se můžete setkat na seminářích ČIIA

REGISTRUJTE SE NA SEMINÁŘ

Lektorka: **Ing. Jana Báčová, CIA**

Nové Globální standardy a Etický kodex

15. listopad 2023 (prezenční)

6. prosinec 2023 (webinář)

Cílem semináře je objasnit strukturu nového Rámce a orientaci v nových Globálních standardech, upozornit na hlavní změny oproti nynější úpravě a současně připomenout hlavní etické zásady a jejich pojetí v současném i budoucím Rámci. Účastí na semináři splníte 2 hodiny CPE v oblasti etiky.

Obsah:

- Porovnání současné a budoucí struktury Rámce.
- Důvody pro revizi Rámce.
- Jak se orientovat v nových Globálních standardech.
- Hlavní změny, které můžeme očekávat a jejich dopady na funkci interního auditu.
- Zásady Etického kodexu a pravidla jednání podle současného Rámce.
- Možné kompromitující praktiky a konflikt zájmů.
- Etika a profesionalita podle nových Globálních standardů.

Objednávejte na webu ČIIA
(www.interniaudit.cz) nebo na
prihlasky@interniaudit.cz